

Wat is nou 80 jaar vrijheid?

We vieren dit jaar dat de Tweede Wereldoorlog 80 jaar geleden ten einde kwam. Straks om 20 uur staan we in het hele land stil bij het feit dat Nederland dankzij de inzet van militairen van de geallieerde landen en met hulp van het verzet werd bevrijd. We herdenken de slachtoffers die daarbij vielen.

De littekens die de Tweede Wereldoorlog achterliet zijn 80 jaar later nog steeds zichtbaar en voelbaar. Deze dag bestaat om nooit te vergeten dat we nu leven in vrijheid en dat dit mede komt door de mensen die zich destijds met ziel en zaligheid hebben ingezet voor ons bevrijding, op welke manier dan ook.

Mooi dat in deze wijk ook blijvende herinneringen zijn geplaatst om dit niet te vergeten en dat er actief wordt herdacht. De plaatsing van Stolpersteine, de herdenking op 17 maart van de deportatie van de mensen die verbleven in het Joodse weeshuis, het koffertje dat ons ook aan deze dag herinnert, de Herdenkingsboom, de gehesen Nederlandse vlag. De Tweede Wereldoorlog raakte het hart van de samenleving en ook het hart van de Professoren- Burgemeesterswijk.

In 1945 kregen we als land onze vrijheid terug, maar op veel plaatsen in de wereld wordt tot op de dag van vandaag oorlog gevoerd. Vrijheid is daarmee nooit af; we moeten er dagelijks aan werken om de ander de ruimte te geven en onze democratie te bewaken. Op die manier blijft Nederland een vrij, tolerant land. Dit zal ook worden uitgesproken om 20 uur in lijn met het thema van de dodenherdenking van dit jaar.

De vraag is of we met z'n allen genoeg doen om de democratie te bewaken en of ons land inderdaad die veilige haven is voor eenieder die hier verblijft. Onlangs hoorde ik weer het nummer 'Over de muur' van Harrie Jekkers. In dit lied worden de tegenstellingen tussen (destijds) Oost- en West-Berlijn bezongen. Dit is een cynisch protestlied. Er wordt door Harrie Jekkers hardop afgevraagd 'wat nou 40 jaar vrijheid is, en stelt dat er in die tijd veel is bereikt...'. Dit lied zette me aan het denken. Kunnen wij op dit moment op niet-cynische wijze zeggen: wat is nu 80 jaar vrijheid, er is in die tijd veel bereikt?

Ik vraag me het af. Uiteraard vinden er veel mooie barmhartige dingen plaats in Nederland. In de wereldeconomie is de saamhorigheid echter ver te zoeken. In Den Haag blijkt momenteel niet veel meer mogelijk dan korte termijn denken en focus op niet-essentiële zaken. Grote dossiers (het opvangen van asielzoekers, het zorgen voor voldoende woonruimte voor iedereen) worden naar voren geschoven en zelfs het geven van lintjes is een punt van discussie. Ondertussen bevinden we ons in een handelsoorlog met de Verenigde Staten. Vreemd woord eigenlijk. In de media gaat het vooral om de pijn van beleggers en de pijn van bedrijven. Maar dit gaat veel verder, deze manier van oorlogsvoeren brengt onzekerheid in Nederland voor de werkende mensen

en zorgt voor grote paniek in landen waar de export een-op-een correleert met het aantal mensen dat leeft in absolute armoede.

Een land als de Verenigde Staten heeft het goed voor elkaar, maar toch heerst daar onvrede. Ook de situaties in Oost-Europa en Israël krijgen steeds minder aandacht, maar zorgt nog voor veel lokaal leed. Sterke woorden van machthebbers, maar tot op heden weinig oplossingen, behalve dat we als Nederlander maar een noodpakket in huis moeten halen en dat Zelensky maar moet toegeven op bepaalde vlakken.

Dan een positieve noot. Onlangs is de Werkgroep Wijkgeschiedenis opgericht. Onze wijk is alweer uit 1906. Als je de verhalen over onze wijk leest dan zie je veel saamhorigheid terug. Er is op onze website veel informatie beschikbaar (waaronder een digitale versie van twee eerder uitgegeven boeken). Daar hopen we nog veel meer informatie aan toe te voegen. Dit kan gaan over wijken, straten, huizen of gebouwen, maar ook over mensen. Ik hoop, nu de tijd sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog verder verstrijkt, dat de verhalen van de bewoners die nog niet zijn opgeschreven, alsnog op onze website komen. Voor deze voordracht heb ik bijvoorbeeld de website erfgoed Leiden bekeken. Er staat nog niet zoveel informatie op over onze wijk. Wel is er een audiotour op basis van verhalen van Aad Jongbloed beschikbaar en zijn de verschrikkingen van deportaties uit onze wijk in beeld (denk ook aan de herdenking van het joods weeshuis waar ook de ProfBurgwijk vereniging vol trots vanaf dit jaar aan bij draagt).

Het zou mooi zijn als alle verhalen die er nog zijn uit de oorlog – uit eerste hand of eventueel uit de overlevering – worden toevertrouwd aan het wereldwijde web. We kunnen hier namelijk hoop uit putten. Nu al kun je lezen over een (stiekeme) wapenopslag in de Petruskerk, onderduikadressen in de Thorbeckestraat, heldhaftige verspreiding van verzetsblaadjes, opstanden tegen het inleveren van textiel aan de Duitsers (met als argument: Hitler stelt toch dat ze het best uitgeruste leger hebben dat er is?) en noem maar op.

Daarom vieren we vrijheid niet alleen, maar samen. Want vrijheid deel je met elkaar. En vooral: de verhalen van de vrijheid deel je met elkaar zodat we met volle borst kunnen stellen dat we inderdaad veel met elkaar hebben bereikt sinds het einde van de oorlog.

Ik wens jullie allen een mooi jaar toe, in volledige vrijheid. Deze vrijheid hebben we te danken aan de inzet van moedige mensen. Vandaag staan we stil bij die mensen. Maar ook bij alle slachtoffers en hun leed, om morgen de vrijheid te vieren, met elkaar. Dank voor uw aandacht.

4 mei 2025

Sander La Grouw

Voorzitter Professoren- en Burgemeesterswijkvereniging